Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

19. aprill 2018 *

Eelotsusetaotlus – Teenuste riigihanked – Tervishoiu- ja sotsiaalteenused – Hankelepingu sõlmimine riigihanke eeskirju kohaldamata – Läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete järgimise nõue – Mõiste „selge piiriülene huvi“ – Direktiiv 92/50/EMÜ – Artikkel 27

Kohtuasjas C-65/17,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) 7. juuni 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. veebruaril 2017, menetluses

Oftalma Hospital Srl

versus

Commissione Istituti Ospitalieri Valdesi (CIOV),

Regione Piemonte,

menetluses osales:

Azienda Sanitaria Locale di Torino (TO1),

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: koja president C. Vajda, kohtunikud E. Juhász (ettekandja) ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Oftalma Hospital Srl, esindajad: *avvocato* M. Moretto ja *avvocato* P. Bianco,

– Regione Piemonte, *avvocato* M. Scisciot,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* F. Sclafani,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Gattinara ja A. Tokár,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord (EÜT 1992, L 209, lk 1; ELT eriväljaanne 06/02, lk 163) (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1997. aasta direktiiviga 97/52/EÜ (EÜT 1997, L 328, lk 1; ELT eriväljaanne 06/03, lk 3)) (edaspidi „direktiiv 92/50“), tõlgendamist.

2 See taotlus esitati ühelt poolt Oftalma Hospital Srl-i (edaspidi „Oftalma“) ja teiselt poolt Commissione Istituti Ospitalieri Valdesi (CIOV) (Valdeslaste haiglate komisjon, Itaalia) ning Regione Piemonte (Piemonte maakond) vahelises kohtuvaidluses, mis käsitleb CIOV ja Oftalma vahel sõlmitud lepingu (edaspidi „asjaomane leping“) alusel viimase poolt osutatud tervishoiuteenuste eest tasumist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 92/50

3 Direktiivi 92/50 II jaotises määratletakse niinimetatud kahetasandiline kohaldamine. Direktiivi artiklis 8 on sätestatud, et lepingud, mille objektiks on selle direktiivi I A lisas loetletud teenused, sõlmitakse kooskõlas selle direktiivi III–VI jaotise sätetega, st selle artiklitega 11–37. Seevastu artikli 9 sõnastuse kohaselt: „[l]epingud, mille objektiks on I B lisas loetletud teenused, sõlmitakse kooskõlas artiklitega 14 ja 16“.

4 Direktiivi 92/50 artikkel 14 asub direktiivi IV jaotises, mis käsitleb ühiseeskirju tehnikavaldkonnas.

5 Kõnealuse direktiivi V jaotises „Ühised teavitamiseeskirjad“ asuva artikli 16 lõige 1 näeb ette, et tellijad, kes on sõlminud riigihankelepingu või korraldanud ideekonkursi, saadavad teate hankemenetluse tulemuste kohta Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele.

6 Direktiivi 92/50 artikli 27 lõige 3 sätestab:

„Kui tellijad kasutavad lepingu sõlmimisel artikli 11 lõikes 2 nimetatud läbirääkimistega menetlust, ei tohi nende kandidaatide arv, kellega läbirääkimisi alustatakse, olla väiksem kui kolm, tingimusel et sobivaid kandidaate on piisavalt.“

7 Selle direktiivi I B lisas on loetletud teenuste kategooriad, mille hulgas on kategooria 25 „Tervishoiu- ja sotsiaalteenused“.

Direktiiv 2004/18/EÜ

8 Vastavalt 31. märtsi 2004. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132) artiklitele 20 ja 21

sõlmitakse hankelepingud, mille ese on selle direktiivi II A lisas loetletud teenused, vastavalt artiklitele 23 ja 55, ja hankelepingute suhtes, mille ese on direktiivi II B lisas loetletud teenused, kohaldatakse üksnes direktiivi artikli 23 ja artikli 35 lõike 4 sätted.

9 Selle II B lisas on loetletud teenuste kategooriad, mille hulgas on kategooria 25 „Tervishoiu- ja sotsiaalteenused“.

10 Direktiivi 2004/18 artikkel 82 „Kehtetuks tunnistamine“ sätestab, et direktiiv 92/50 tunnistatakse alates 31. jaanuarist 2006 kehtetuks ning viiteid sellele direktiivile tõlgendatakse viidetena direktiivile 2004/18.

Itaalia õigus

11 17. märtsi 1995. aasta seadusandliku dekreedi nr 157, millega rakendatakse direktiiv 92/50/EMÜ, mis käsitleb riiklikke teenuslepinguid (decreto-legislativo n. 157 – Attuazione della direttiva 92/50/CEE in materia di appalti pubblici di servizi (*GURI* nr 104, 6.5.1995, regulaarne lisa)), põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal kehtinud redaktsiooni (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 157/95“) artikkel 3 sätestab:

„1. Teenuste riigihankelepingud on teenuseosutaja ja artiklis 2 ette nähtud hankija vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud, mis puudutavad lisades 1 ja 2 loetletud teenuste osutamist.

2. Lisas 2 ette nähtud teenuste riigihankelepingutele ja nende riigihankelepingutele, mille puhul teenuste väärtus on suurem kui lisas 1 ette nähtud teenustel, kohalduvad üksnes käesoleva dekreedi artikli 8 lõige 3 ning artiklid 20 ja 21.

12 Asjaomase seadusandliku dekreedi artikli 7 lõige 1 sätestab:

„Käesoleva direktiivi kohased hankelepingud võib sõlmida otsustuskorras pärast hanketeate avaldamist järgmistel juhtudel:

a) kui hankemenetluses, piiratud hankemenetluses või konkurentsil põhinevas menetluses on esitatud eeskirjadega vastuolus olevad pakkumused, või juhul, kui pakkumused loetakse eeskirjadega vastuolus olevaks artikli 11, artikli 12 lõike 2, artiklite 18, 19 ja 22–25 alusel, tingimusel, et hanketingimusi sellega oluliselt ei muudeta; sellisel juhul avaldavad hankijad hanketeate, välja arvatud siis, kui nad lubavad läbirääkimistega hankemenetluses osaleda kõigil ettevõtjatel, kes vastavad artiklites 11–16 ette nähtud tingimustele ja kes eelnimetatud menetlustes on esitanud hankemenetluse vorminõuetele vastavad pakkumused;

b) erandjuhtudel, kui teenuste iseloom või nendega kaasnevad ohud ei võimalda eelnevat üldist hinnakujundust;

c) kui hanke esemeks olevate teenuste iseloomu tõttu ning eriti intellektuaalteenuste või lisa 1 kategooriasse 6 kuuluvate teenuste puhul on võimatu koostada piisavalt täpseid hanketingimusi, et hankelepingu saaks sõlmida parima pakkumuse väljaselgitamise tulemusel vastavalt avatud või piiratud hankemenetluse eeskirjadele.“

13 Seadusandliku dekreedi artikli 22 lõige 3 sätestab:

„Otsustuskorras hankelepingu sõlmimise avatud menetluses artikli 7 lõike 1 alusel ei tohi taotlejate arv olla väiksem kui kolm, tingimusel et sobivaid taotlejaid on piisavalt.

14 Seadusandliku dekreedi nr 157/95 lisa 2 punktis 25 on nimetatud „Tervishoiu- ja sotsiaalteenused“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

15 Asjaomases lepingus, mis sõlmiti 2. jaanuaril 1999 ja mida muudeti 2004. aastal lisalepinguga, milles Oftalma loobus õigusest kasutada maksekäsu menetlust, andis CIOV Oftalmale õiguse osutada oftalmoloogiateenuseid Ospedale evangelico valdese di Torino (Valdeslaste evangeelne haigla Torinos, Itaalia) oftalmoloogiakeskuses.

16 Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus, Itaalia) mõistis 21. aprillil 2005 CIOV-lt ja Piemote maakonnalt tasuna 2004. aastal osutatud tervishoiuteenuste eest Oftalma kasuks välja 1 727 886,36 eurot koos intressiga.

17 Nii CIOV kui ka Piemonte maakond esitasid mõlemad Tribunale di Torinole (Torino esimese astme kohus) maksekäsu peale vastuväite. Selles kohtuastmes tugines Piemonte maakond eeskätt asjaomase lepingu kehtetusele, kuna tema väitel oli see sõlmitud seadusandlikus dekreedis nr 157/95 ette nähtud hankemenetluse eeskirju rikkudes.

18 Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus) lükkas 5. detsembri 2007. aasta otsuses CIOV ja Piemonte maakonna vastuväited tagasi ja sellest tulenevalt rahuldas Oftalma nõuded.

19 Enne seda esimese kohtuastme menetlust oli Oftalma 2004. aastal esitanud Tribunale di Torinole (Torino esimese astme kohus) hagi nõudega mõista CIOV-lt ja Piemonte maakonnalt tema kasuks välja 1 226 535,07 eurot nõuete täitmiseks, mis põhinesid 2002. ja 2003. aastal ning 2004. aasta esimeses pooles osutatud tervishoiuteenuste tasumääradel.

20 Tribunale di Torino (Torino esimese astme kohus) 9. oktoobri 2007. aasta otsusega jäeti Oftalma hagi rahuldamata.

21 Oftalma ja Piemonte maakond esitasid eelnimetatud kohtuotsuste peale apellatsioonkaebused.

22 Corte d'appello di Torino (Torino apellatsioonikohus, Itaalia) liitis menetlused ning 7. juuni 2010. aasta kohtuotsusega tühistas asjaomase lepingu ning sellest tulenevalt kohustas Oftalmat maksma tagasi maksekäsu täitmiseks üle kantud summa.

23 Nimetatud kohus oli seisukohal, et asjaomase lepingu sõlmimisega rikuti direktiivi 92/50 ja selle Itaalia õiguskorda üle võtnud seadusandlikku dekreeti nr 157/95, kuna enne selle lepingu sõlmimist ei korraldatud mingit hankemenetlust, kuigi CIOV oli seadusandliku direktiivi nr 157/95 artikli 2 ja direktiivi 92/50 artikli 1 alusel avalik-õiguslik isik, kes vastab hankija määratlusele.

24 Oftalma esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Corte suprema di cassazionele (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus).

25 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus eeskätt, et seadusandliku dekreedi nr 157/95 artikli 3 lõige 2, nagu ka direktiiv 92/50, ei kohusta kasutama enne tervishoiuteenuste osutamise lepingu sõlmimist avalikustamismenetlust ja hankemenetlust ning samuti ei näe see seadusandlik dekreet otsesõnu ette, et selliste hankelepingute sõlmimisel tuleb järgida tõhususe, erapooletuse, võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtteid.

26 Nimetatud kohtul on kahtlus, kas on põhjendatud Itaalia halduskohtute praktika, mille kohaselt tuleb tervishoiuteenuste puhul – vaatamata sellele, et need ei kuulu otseselt teenuste riigihankeid reguleerivate õigusnormide reguleerimisalasse – sellegi poolest kasutada eelnevat, kas või mitteformaalset hankemenetlust vastavalt liikmesriigi õiguse üldreeglitele ning ELTL artiklitest 49, 56 ja 106 tulenevatele liidu õiguse põhimõtetele.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus nendib siiski, et seadusandliku dekreedi nr 157/95 artikli 22 lõige 3, mis võtab üle direktiivi 92/50 artikli 27 lõike 3, sätestab, et isegi piiratud hankemenetluse korral ei tohi olla kandidaatide arv väiksem kui kolm. Kuigi see kohus rõhutab, et need sätted kehtivad teenuste hankelepingute puhul, mis on täies ulatuses selle direktiiviga reguleeritud, väidab ta siiski, et sellist liikmesriigi õigusnormi „võib käsitada nii, et see väljendab üldpõhimõtet“, mida kohaldatakse ka vaid osaliselt selle direktiivi reguleerimisalasse kuuluvate teenuste osutamise suhtes. Nimetatud kohtu sõnul oleks selline tõlgendus kooskõlas direktiivi 92/50 eesmärgiga kujundada välja siseturg asjade hankelepingute ja teenuste hankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise teel.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus lisab, et selline tõlgendus on kooskõlas direktiivi 92/50 ühe eesmärgiga, milleks on hankelepingute sõlmimise korra ühtlustamine ehitustööde ning asjade hankelepingute sõlmimise korraga. Seoses sellega toob see kohus esile, et nii nõukogu 26. juuli 1971. aasta direktiiv 71/305/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike ehitustöölepingute sõlmimise kord (EÜT 1971, L 185, lk 5) (muudetud nõukogu 18. juuli 1989. aasta direktiiviga 89/440/EMÜ (EÜT 1989, L 210, lk 1)), kui ka nõukogu 14. juuni 1993. aasta direktiiv 93/36/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike tarnelepingute sõlmimise kord (EÜT 1993, L 199, lk 1), kohustavad hankijaid tagama tõelise konkurentsi ka läbirääkimistega menetlustes.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et tervishoiuteenuste hankelepingute sellele kohustusele allutamine on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt on EL toimimise lepingu aluspõhimõtted kohaldatavad teenuste hankelepingute suhtes, mis ei kuulu direktiivi 92/50 reguleerimisalasse.

30 Neil asjaoludel otsustas Corte suprema di cassazione (Itaalia kõrgeim kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [92/50] artiklit 9, mis näeb ette, et lepingud, mille objektiks on [selle direktiivi] I B lisas loetletud teenused, sõlmitakse kooskõlas artiklitega 14 ja 16, tuleb tõlgendada nii, et neile lepingutele kehtivad siiski sellised põhimõtted, nagu asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse, võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu, läbipaistvuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõte, mis on ette nähtud ELTL artiklites 49, 56 ja 106?

2. Kui esimese küsimuse vastus on jaatav, siis kas direktiivi 92/50 artiklit 27, mis näeb ette, et läbirääkimistega menetluse korral ei tohi nende taotlejate arv, kellega läbirääkimisi alustatakse, olla väiksem kui kolm, tingimusel et sobivaid kandidaate on piisavalt, tuleb tõlgendada nii, et see kehtib ka hankelepingute kohta, mille esemeks on direktiivi I B lisas loetletud teenused?

3. Kas direktiivi 92/50 artikkel 27, mis näeb ette, et läbirääkimistega menetluse korral ei tohi nende kandidaatide arv, kellega läbirääkimisi alustatakse, olla väiksem kui kolm, tingimusel et sobivaid kandidaate on piisavalt, keelab kohaldada liikmesriigi õigusnorme, mis enne direktiivi [2004/18] vastuvõtmist sõlmitud hankelepingute korral, mille esemeks on direktiivi I B lisas loetletud teenused, ei taga läbirääkimistega menetluse korral avatust konkurentsile?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

31 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas siis, kui hankija sõlmib teenuste hankelepingu, mis kuulub direktiivi 92/50 artikli 9 reguleerimisalasse ja millele järelikult üldjuhul kohalduvad üksnes selle direktiivi artiklid 14 ja 16, on hankija siiski kohustatud järgima ka EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid, eelkõige võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet ning neist tulenevat läbipaistvuskohustust.

32 Direktiivi 92/50 artikli 9 sõnastuse kohaselt „[l]epingud, mille objektiks on I B lisas loetletud teenused, sõlmitakse kooskõlas artiklitega 14 ja 16“. Nendes artiklites on ette nähtud kohustused vastavalt seoses hanke tehnilise kirjelduse ja hankemenetluse tulemuste kohta teate saatmisega.

33 Sellega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et kui hange puudutab direktiivi I B lisaga hõlmatud teenuseid, on hankija üksnes kohustatud määratlema üldistes dokumentides või iga hanke lepingudokumentides tehnilised kirjeldused Euroopa standarditele vastavate liikmesriigi standardite põhjal ja saatma Euroopa Liidu Ametlike Väljaannete Talitusele teate hankemenetluse tulemuste kohta (17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Strong Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161, punkt 34).

34 Samuti on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi 92/50 I A ja I B lisas esitatud teenuste liigitus on kooskõlas selle direktiiviga loodud süsteemiga, mis näeb ette asjaomase direktiivi sätete kahetasandilise kohaldamise (17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Strong Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Euroopa Kohus on nimelt esile toonud, et liidu seadusandja lähtus eeldusest, et direktiivi 92/50 I B lisaga hõlmatud teenuste hangete puhul ei esine nende erilise olemuse tõttu *a priori* sellist piiriülest huvi, mis võiks õigustada nende sõlmimiseks niisuguse hankemenetluse korraldamist, mis võimaldaks teiste liikmesriikide ettevõtjatel tutvuda hanketeatega ja esitada oma pakkumus (17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Strong Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

36 Siiski on Euroopa Kohus asunud seisukohale, et juhul, kui nende hangete puhul esineb selge piiriülene huvi, tuleb nende suhtes kohaldada EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid ning eeskätt võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet ning neist tulenevat läbipaistvuskohustust (vt selle kohta 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Strong Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika). Ilma et see tingimata kohustaks hankemenetlust läbi viima, tähendab läbipaistvuskohustus teatavat piisaval tasemel avalikustamise tagamist, mis võimaldab esiteks avada lepingu sõlmimise konkurentsile ja teiseks kontrollida lepingu sõlmimise menetluse erapooletust (13. novembri 2008. aasta kohtuotsus Coditel Brabant, C-324/07, EU:C:2008:621, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Kui puuduvad Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtuvad erakorralised asjaolud, siis tuleb selge piiriülese huvi esinemist õiguskindluse kaalutlusel hinnata asjaomase hankelepingu sõlmimise kuupäeva seisuga (vt analoogia alusel 10. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Austria, C-29/04, EU:C:2005:670, punkt 38). Selles osas ei muuda asjaolu, et põhikohtuasja puhul sõlmiti hiljem lisaleping, seda kuupäeva, mille seisuga tuleb sellise huvi esinemist hinnata, juhul kui see lisaleping ei muuda sisuliselt asjaomase lepingu üldist ülesehitust, mida peab igal juhul kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

38 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus, selleks et kontrollida selge piiriülese huvi esinemist põhikohtuasjas käsitletava hankelepingu sõlmimise kuupäeva seisuga, andma üksikasjaliku hinnangu kõigile asjaomase hanke olulistele asjaoludele.

39 Selles osas olgu märgitud, et vastava analüüsi raames ei saa selge piiriülese huvi esinemist järeldada hüpoteetiliselt teatud asjaolude põhjal, mis abstraktselt käsitledes võivad olla sellele osutavateks kaudseteks tõenditeks, vaid see peab tegelikult ilmnema põhikohtuasjas käsitletava hanke konkreetsetest asjaoludest. See tähendab, et selge piiriülese huvi esinemist ei saa järeldada selliste asjaolude põhjal, mis ei välista selle huvi olemasolu, vaid see peab hoopis põhinema selle huvi objektiivsetest ja ühtelangevatest tõenditest nähtuval piiriülesel olemusel (vt selle kohta 6. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Tecnoedi Costruzioni, C-318/15, EU:C:2016:747, punkt 22).

40 Selge piiriülese huvi esinemisele viidata võivate objektiivsete kriteeriumide kohta on Euroopa Kohus varem otsustanud, et need võivad olla asjaomase hanke suur maksumus koostoimes tööde teostamise kohaga või ka hanke tehnilised tingimused ja asjaomase kauba teatud omadused. Sel juhul võib võtta

arvesse ka muus kui hankija liikmesriigis asuvate ettevõtjate kaebusi, tingimusel et on kontrollitud, et need on tegelikud, mitte fiktiivsed (6. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Tecnoedi Costruzioni, C-318/15, EU:C:2016:747, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks sellele võib arvesse minevaks asjaoluks olla ka see, kas põhikohtuasjas kõne all oleva hankelepingu sõlmimise kuupäeva seisuga osutasid sarnaseid tervishoiuteenuseid teistes liikmesriikides asuvad üksused.

41 Sellegipoolest tuleb rõhutada, et mis puutub konkreetselt tervishoiualasesse tegevusse, siis on Euroopa Kohus ühes liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses asunud seisukohale, et selget piiriülest huvi ei tõenda ainuüksi asjaolu, et asjaomased hankelepingud oli märkimisväärselt suure maksumusega (vt selle kohta 29. aprilli 2010. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, C-160/08, EU:C:2010:230, punktid 18, 54 ja 123).

42 Nagu ka Oftalma oma kirjalikes seisukohtades on esile toonud, tuleb aga käesoleva juhtumi puhul tõdeda, et eelotsusetaotlus ei sisalda mingeid andmeid, mis annaksid tunnistust sellest, et põhikohtuasjas käsitletava hanke puhul esines hankelepingu puhul selle sõlmimise kuupäeva seisuga selge piiriülene huvi.

43 Kui sellise selge piiriülese huvi esinemine siiski tõendatakse ja niisiis on järelikult võimalus, et läbipaistvuse puudumine tingis ebavõrdse kohtlemise muus kui hankija liikmesriigis asuva ettevõtja kahjuks, võib selline erinev kohtlemine olla põhjendatud objektiivsete asjaoludega (vt selle kohta 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsus Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino“ jt, C-113/13, EU:C:2014:2440, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Sellise põhjenduse osas viitab Oftalma oma kirjalikes seisukohtades 11. detsembri 2014. aasta kohtuotsuse Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino“ jt (C-113/13, EU:C:2014:2440) punktile 57, milles Euroopa Kohus otsustas, et eesmärk tagada rahvatervise huvides kõigile kättesaadavad tasakaalustatud meditsiini- ja haiglateenused võib kuuluda rahvatervise huvides sätestatud erandi alla.

45 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kahes eelmises punktis viidatud kohtupraktikat arvestades kontrollima, kas juhul, kui tuvastatuks osutub selge piiriülese huvi esinemine, oli põhikohtuasjas kõne all oleva hankelepingu sõlmimine põhjendatud.

46 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et siis, kui hankija sõlmib teenuste hankelepingu, mis kuulub direktiivi 92/50 artikli 9 reguleerimisalasse ja millele järelikult üldjuhul kohalduvad üksnes selle direktiivi artiklid 14 ja 16, on hankija siiski kohustatud järgima ka EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid, eelkõige võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet ning neist tulenevat läbipaistvuskohustust, tingimusel et hankelepingu sõlmimise kuupäeva seisuga on tegemist hankega, mille puhul esineb selge piiriülene huvi, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.

47 Lisaks ei nõustu Oftalma sama eelduse raames Piemonte maakonna ja CIOV vastuväidetega, tuginedes põhimõttele *nemo auditur propriam turpitudinem allegans*. Ta kinnitab, et kui tema sõlmitud kokkulepe on õigusvastane, siis on selles õigusvastasuses süüdi Piemonte maakond ja CIOV. Lisaks väidab ta, et tema poolt tegelikult ja pidevalt osutatud teenuste tasustamisest keeldumine annab CIOV-le põhjendamatu eelise.

48 Seoses sellega tuleb tõdeda, et neid põhimõtteid peab eelotsusetaotluse esitanud kohus analüüsima liikmesriigi õiguse kohaldamise raames.

Teine ja kolmas küsimus

49 Teise ja kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas direktiivi 92/50 artikli 27 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see kohaldub nimetatud direktiivi I B lisasse kuuluvate teenuste hangete suhtes.

50 Tuleb märkida, et direktiivi 92/50 artikli 9 kehtestamisega nägi liidu seadusandja sõnaselgelt ette, et I B lisasse kuuluvate teenuste suhtes kohalduvad ainult selle direktiivi artiklid 14 ja 16. Kuna puudub mis tahes tõend vastupidise kohta, siis tuleb tõdeda, et see kehtib ka siis, kui sellise teenuse hanke puhul esineb selge piiriülene huvi.

51 Järelikult oleks siis, kui direktiivi 92/50 I B lisas loetletud teenuste suhtes kohaldataks muid artikleid kui need, millele selle direktiivi artikkel 9 otsesõnu viitab, tegemist selle artikli selge sõnastuse ja niisiis liidu seadusandja tahtega vastuolus oleva tõlgendusega.

52 Sellest tuleneb, et nimetatud direktiivi artikli 27 lõikest 3 tulenevad kohustused ei kohaldu I B lisas loetletud teenuste hankele, isegi kui selle hanke puhul esineb selge piiriülene huvi.

53 Seega ei tähenda nõue järgida EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid ning neist tulenevaid kohustusi, mida käesoleva otsuse punktis 36 osundatud kohtupraktikas on selget piiriülest huvi pakkuvate hangete osas mööndud, iseenesest seda, et lubatud oleks selline kandidaatide miinimumarvuline piirang läbirääkimistega menetluses, nagu on ette nähtud artikli 27 lõikes 3.

54 Tuleb lisada, et sellise tõlgenduse andmine, mille kohaselt selge piiriülese huvi esinemise korral kohalduks direktiivi 92/50 artikli 27 lõige 3 sellises kohtuasjas nagu põhikohtuasi, võib kaasa tuua direktiivi 92/50 I B lisas loetletud teenuste hangete suhtes selle direktiivi selliste muude sätete kohaldamise, mis kohalduvad ainult selle direktiivi I A lisas loetletud teenustele, mistõttu on oht, et vahetegemine direktiivi I A lisa ja I B lisa teenuste vahel kaotab igasuguse kasuliku mõju (vt selle kohta seoses direktiivi 2004/18 II A ja II B lisaga, mis vastavad direktiivi 92/50 I A ja I B lisale, 17. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Strong Segurança, C-95/10, EU:C:2011:161, punkt 42).

55 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 92/50 artikli 27 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav nimetatud direktiivi I B lisasse kuuluvate teenuste hangete suhtes.

Kavandatava kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramine

56 Oma seisukohtades esitab Oftalma taotluse, et Euroopa Kohus piiraks tehtava kohtuotsuse ajalist kehtivust juhul, kui EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid ning neist tulenevat läbipaistvuskohustust tõlgendatakse nii, et sellise lepingu sõlmimisele nagu põhikohtuasjas peab eelnema teatav piisaval tasemel avalikustamine siis, kui selle lepingu puhul esineb selge piiriülene huvi. Oftalma väitel võib selline tõlgendus seada kahtluse alla kõigi nende kokkulepete kehtivuse, mille eraõiguslikud ettevõtjad on sõlminud avalik-õiguslike asutustega tervishoiuteenuste osutamise eesmärgil, ja seega kõigutada kogu Itaalia tervishoiusüsteemi.

57 Siinkohal tuleb meenutada, et Euroopa Kohus võib vaid erandjuhtudel, kohaldades liidu õiguskorrale olemuslikku õiguskindluse üldpõhimõtet, piirata kõikide asjaomaste isikute tuginemist sättele, mida ta on tõlgendanud eesmärgiga muuta heas usus väljakujunenud õigussuhteid. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib selline piiramine toimuda ainult samas kohtuotsuses, milles otsustatakse taotletud tõlgenduse üle (17. juuli 2008. aasta kohtuotsus Krawczyński, C-426/07, EU:C:2008:434, punktid 42 ja 43).

58 Ent nagu on mainitud käesoleva otsuse punktis 36, on Euroopa Kohtus juba varem otsustanud, et direktiivi 92/50 I B lisas loetletud teenuste hangetele on EL toimimise lepingu alusnormid ja üldpõhimõtted, millest tuleneb läbipaistvuskohustust, kohaldatavad juhul, kui nende teenuste puhul esineb selge piiriülene huvi.

59 Seetõttu puudub alus piirata käesoleva kohtuotsuse ajalist mõju.

Kohtukulud

60 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (üheksas koda) otsustab:

1. **Kui hankija sõlmib teenuste hankelepingu, mis kuulub nõukogu 18. juuni 1992. aasta direktiivi 92/50/EMÜ, millega kooskõlastatakse riiklike teenuslepingute sõlmimise kord, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 1997. aasta direktiiviga 97/52/EÜ, artikli 9 reguleerimisalasse ja millele on järelikult üldjuhul kohaldatavad üksnes selle direktiivi artiklid 14 ja 16, on hankija siiski kohustatud järgima ka EL toimimise lepingu alusnorme ja üldpõhimõtteid, eelkõige võrdse kohtlemise ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet ning neist tulenevat läbipaistvuskohustust, tingimusel et hankelepingu sõlmimise kuupäeva seisuga on tegemist hankega, mille puhul esineb selge piiriülene huvi, mida peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus.**

2. **Direktiivi 92/50 artikli 27 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav nimetatud direktiivi I B lisasse kuuluvate teenuste hangete suhtes.**

Allkirjad